

Mestský úrad v Brezne

Opis na úrovni archívneho fondu

kód	názov kódu v AJ	obsah	Názov kódu v SJ
3.1.1.	Reference code	SK_1520_1555	Referenčný kód
3.1.2.	Title	Mestský úrad v Brezne	Názov jednotky opisu
3.1.3.	Date(s)	1923 – 1945 (1949)	Časový rozsah
3.1.4.	Level of description	archívny fond	Úroveň opisu
3.1.5.	Extent and medium of the unit o description (quantity, bulk, or size)	22,140 bm (874 úradných kníh, 145 registratúrnych pomôcok, 132 škatúl)	Rozsah a nosič jednotky opisu (množstvo, rozsah alebo veľkosť)
3.2.1.	Name of creator(s)	Mestský úrad v Brezne	Názov pôvodcu
3.2.2.	Administrative history	<p>V súvislosti s reorganizáciou miest so zriadeným magistrátom podľa zákona č. 243/1922 Zb. z. o dočasnej úprave zriadenia obcí na Slovensku bolo prehlásené mesto Brezno za obec s právom označovať sa za mesto. V roku 1922 bolo mesto Brezno začlenené do obvodu slúžnovského respektíve okresného úradu. Agenda štátnej administrácie mesta prešla z mešťanostu, mestského policajného kapitána a magistrátu na Okresný úrad v Brezne. Exponentom štátu pri meste bol vedúci notár, ktorého menoval minister vnútra a služobne podliehal okresnému úradu. Notár okrem spolupôsobenia vo vnútorných záležitostiach týkajúcich sa mesta, mal tiež právo odvolať sa proti uzneseniam mesta a jeho orgánom, pokiaľ by sa ich realizáciou nedodrжал zákon. Dňa 1. januára 1923 začal svoju činnosť Mestský úrad v Brezne. Právomoci mesta vykonávali mestské zastupiteľstvo, mestská rada a starosta. Tieto zložky boli tvorené odbornými komisiami (finančná, právna, sociálno-zdravotná, stavebná, vodovodná, pasienková, lesná a elektrárnska), mestskými úradníkmi a inými zamestnancami. V roku 1924 sa mestské zastupiteľstvo rozpadlo</p>	Dejiny správy pôvodcu

		<p>rezignáciou jeho členov kvôli napätiu medzi jednotlivými politickými stranami. Za jeho náhradu bola vymenovaná správna komisia, ktorej pôsobenie trvalo do novembra 1925, kedy bolo znovu zvolené mestské zastupiteľstvo. Mestské zastupiteľstvo v Brezne pozostávalo z 30 členov, mestská rada zo starostu, dvoch námestníkov a 7 volených členov, ktorých počet sa riadil podľa zákona o voľbách č. 75/1919 Zb. z. a nar. Mestský úrad v Brezne tvorili oddelenia: administratívne s policajným, účtovné s pokladnicou, poľnohospodárska správa a lesné oddelenie. Administratívne oddelenie vybavovalo všetky záležitosti vo vlastnej a prenesenej pôsobnosti mesta, viedol ho starosta pod dozorom vedúceho notára. Policajné pododdelenie prevádzalo miestnu políciu podľa nariadenia bývalého uhorského ministra vnútra č. 130.000/1899 pod vedením policajného dôstojníka. Mestská polícia tiež vykonávala činnosti poriadkovej, poľnej, požiarnej a bezpečnostnej polície. Úlohy účtovného oddelenia zahŕňali podrobnú evidenciu hospodárskej činnosti vedenú v účtovných knihách. Oddelenie spolupracovalo tiež pri odovzdávaní a preberaní mestskej pokladnice a iných mestských úradov a podnikov. Mestskú pokladnicu a s ňou spojenú manipuláciu s peniazmi a cennosťami mali na starosti starosta a mestská rada, kontrolovaní mestským účtovníkom. Lesné oddelenie viedol mestský lesný inžinier, ktorý spravoval mestské lesné hospodárstvo na základe schváleného plánu, zákonných predpisov a podľa úprav mestského zastupiteľstva, mestskej rady a lesnej komisie. Ďalej do činnosti mesta spadalo vytváranie vlastných uznesení a štatútov, na základe ktorých sa rozhodovalo o vnútorných záležitostiach v rámci zákonných úprav. Úrad spravoval rozsiahly mestský majetok, rozhodoval o vyberaní rôznych mestských prirážok, príspevkov, poplatkov, dávok a naturálnych služieb. Spravoval mestské cesty, školy a ústavy. Pôsobenie mestského zastupiteľstva trvalo do roku 1938, potom jeho právomoc prešla na vládneho komisára. Menoval ho okresný úrad v zmysle vládneho nariadenia č. 96/1928 Zb. z. o niektorých presunoch pôsobnosti zemských úradov na úrady okresné. V roku 1944 prebrala moc v meste ľudová správa. Vznikol miestny národný výbor, ktorý fungoval súbežne s mestským úradom. Predseda miestneho národného výboru bol súčasne mešťanostom. V období Slovenského národného povstania, kedy sa ujala vlády Slovenská národná rada, verejnú správu vykonávali revolučné národné výbory, ktoré sa konštituovali na úrovni okresov a obcí, a tak nahradili okresné a mestské úrady. Na jar v roku 1945 boli národné výbory povýšené na miestne orgány štátnej moci a správy. Mestský úrad v Brezne ukončil svoju činnosť.</p>	
3.2.3.	Archival history	<p>Písomnosti fondu boli vytvorené z činnosti Mestského úradu v Brezne ako aj Notárskeho úradu v Brezne. Pre spisovú manipuláciu mestského úradu platil kancelársky poriadok stanovený nariadením bývalého uhorského ministra vnútra č. 126.000/1902 BM. Vo vnútorných záležitostiach sa mesto spravovalo podľa vlastných organizačných štatútov, ktoré sa v hlavných</p>	Dejiny archívneho fondu

		<p>rysoch zhodovali so štatútmi z obdobia magistrátu. Každé oddelenia mestského úradu si viedlo samostatný podací denník (registratúrny denník). Najrozsiahlejšiu agendu malo administratívne oddelenie. Pozostávalo zo správnych a evidenčných kníh a z prezidiálnych, administratívnych a priestupkových písomností. Administratívne spisy sa ukladali do 18 vecných skupín (tried): I. Osobné veci, II. Právne veci, III. Verejné a súkromné stavby, regulácie a merníctvo, IV. Daňové a poplatkové veci, V. Zdravotníctvo, VI. Peňažné veci, VII. Lesné hospodárstvo, VIII. Mestské budovy a nehnuteľnosti, árendy, IX. Pálenie tehál a vápna, X. Mestská nemocnica, XI. Cirkevné a školské veci, XII. Priemyselné veci, XIII. Zriaďujúce, dobročinné, chudobinské a sirotské veci, XIV. Príslušnosť obecná a štátne občianstvo, XV. Vojenské veci, XVI. Poľnohospodárstvo a zverozdravotníctvo, XVII. Rôzne veci, XVIII. Matričné veci. Poľnohospodárska správa si viedla zápisnice zo zasadnutí svojho výboru. Lesné oddelenie malo tiež svoje evidenčné a prevádzkové knihy. Písomnosti účtovného oddelenia boli ukladané do vecných skupín, ktoré nemali predpísané číselné označenie, iba slovné to poznačili v podacom denníku.</p>	
3.2.4.	Immediate source of acquisition or transfer	<p>Archívny materiál Mestského úradu v Brezne bol do vtedajšieho Okresného archívu Banskej Bystrici sústredený v roku 1954 z ústrednej spisovne bývalého Mestského úradu v Brezne (prírastkové číslo 477).</p>	Spôsoby získavania archívnych prírastkov
3.3.1.	Scope and contents	<p>Všeobecne platí pre hornú hranicu časového ohraničenia fondu rok 1945. V tomto roku mestský úrad končí a začína miestny národný výbor. Avšak určitý presah rokov po roku 1945 sa vo fonde vyskytuje pri úradných knihách Administratívneho oddelenia. Správne knihy obsahujú zápisnice mestského zastupiteľstva, mestskej rady, mestskej správnej komisie, poradného zboru vládneho komisára, mestského výboru, mestskej finančnej komisie, mestskej právnej komisie, elektrárenskej komisie, vodovodnej komisie, zdravotnej komisie, pasienkovej komisie a drevomanipulačnej komisie. Skladba písomností je zrejmä z jednotlivých oddelení mestského úradu (viď kapitola Spôsob usporiadania). Obsahová charakteristika písomností odzrkadľuje činnosti a úlohy, ktoré boli vykonávané Mestským úradom v Brezne v dobe od 1. januára 1923 do 31. januára 1945. Písomnosti fondu Mestského úradu v Brezne poskytujú v súčasnosti historické pramene k politickým, hospodárskym, kultúrnym a sociálnym dejinám mesta. Sú tu napríklad rôzne štatistické údaje obyvateľstva v okrese, evidencie o hnutel'nom a nehnuteľnom majetku mesta, vyrubovanie daní. Možno tu nájsť súvislosti s druhou svetovou vojnou ako výcvik vojakov, samotný priebeh vojny, vzniknuté škody, zoznamy padlých vojakov, oslobodenie mesta, dokumenty o židovských spoluobčanov.</p>	Obsah a rozsah archívneho fondu

3.3.2.	Appraisal, destruction and scheduling information	Pri spracúvaní písomností jednotlivých odborov boli v rámci vnútorného vyradovania vyradené multiplicitné dokumenty, sprievodné listy bez príloh, prázdne spisové obaly, pozvánky, krátkodobé hlásenia, osobné a týždenné plány práce, niektoré účtovné doklady a dokumenty bez historickej hodnoty.	Vyradovanie a hodnotenie
3.3.3.	Accruals	Archívny fond je uzatvorený. Ďalšie prírastky sa neočakávajú.	Možné prírastky
3.3.4.	System of arrangement	<p>Archívny fond Mestský úrad v Brezne je usporiadaný podľa oddelení:</p> <p><u>Administratívne oddelenie</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Úradné knihy <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Správne 1.2. Evidenčné 2. Spisový materiál <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Registratúrne pomôcky <ol style="list-style-type: none"> 2.1.1. Prezidiálne 2.1.2. Administratívne 2.1.3. Priestupkové 2.2. Spisy <ol style="list-style-type: none"> 2.2.1. Prezidiálne 2.2.2. Administratívne 2.2.3. Priestupkové <p><u>Poľnohospodárska správa</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Úradné knihy 2. Spisový materiál 3. Účtovný materiál <p><u>Lesné oddelenie</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Úradné knihy <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Evidenčné 1.2. Prevádzkové 2. Spisový materiál <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Registratúrne pomôcky <ol style="list-style-type: none"> 2.1.1. Administratívne 2.1.2. Priestupkové 	Spôsob usporiadania

		2.2. Spisy 2.2.1. Administratívne 2.2.2. Stavebné 2.2.3. Priestupkové 2.2.4. Mzdové výkazy <u>Účtovné oddelenie</u> 1. Úradné knihy 1.1. Mestské hospodárstvo 1.2. Financovanie stavieb 1.3. Fondy a základiny 1.4. Depozity 1.5. Dávky a poplatky 1.6. Dane	
3.4.1.	Conditions governing acces	neobmedzený prístup	Podmienky prístupu
3.4.2.	Conditions governing reproduction	Archívne dokumenty možno reprodukovat' so súhlasom archívu podľa podmienok uvedených v jeho bádateľskom poriadku a v súlade s internými predpismi MV SR.	Podmienky vyhotovovania reprodukcí
3.4.3.	Language /scripts of material	slovenský	Jazyk/písmo archívnych dokumentov

3.4.4.	Physical characteristics and technical requirements	nepoškodený	Fyzický stav a technické požiadavky
3.4.5.	Finding aids	<p>K dispozícií sú nasledujúce neelektronické inventáre poskytované archívom v bádateľni na požiadanie.</p> <p>Štátny okresný archív v Banskej Bystrici pobočka v Brezne. Štulrajterová Viera: Mestský úrad v Brezne 1923 - 1945. Brezno 1976. Inventár evidenčné č. 1843.</p> <p>Okresný archív v Banskej Bystrici pobočka v Brezne. Petrik Michal: Mestský úrad Brezno 1923 – 1944. Obecný notársky úrad Brezno 1941. Brezno 1965. Tematický katalóg evidenčné č. 577.</p>	Vyhľadávacie pomôcky
3.5.1.	Existence and location of originals	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky Štátny archív v Banskej Bystrici, Komenského 26, 974 01 Banská Bystrica.	Existencia a umiestnenie originálov
3.5.2.	Existence and location of copies	Nie je známe.	Existencia a umiestnenie kópií
3.5.3.	Related units of description	Nie sú známe.	Súvisiace jednotky opisu
3.5.4.	Publikation note	Informácie nie sú známe.	Informácie o publikovaní
3.6.1.	Note		Poznámka

3.7.1.	Archivist's note	Opis vyhotovila Daniela Budáčová na základe evidenčného listu archívneho fondu a informácií obsiahnutých v archívnych pomôckach uvedených v kapitole Vyhľadávacia pomôcky.	Informácia o spracovateľovi a spracovaní
3.7.2.	Rules or conventions	Opis bol vyhotovený podľa ISAD(G): General International Standard Archival Description, Second Edition	Pravidlá alebo zásady
3.7.3.	Date(s) of descriptions	15.11.2017	Dátum vyhotovenia opisu